

XÁC ĐỊNH VÀ HÌNH THÀNH CÁC HOẠT ĐỘNG CHUYÊN MÔN ĐỘC LẬP CHO SINH VIÊN Y KHOA

Dương Quang Huy¹

TÓM TẮT

Áp dụng các hoạt động chuyên môn độc lập (Entrustable Professional Activities - EPAs) vào chương trình y khoa đào tạo đại học là phương pháp hữu ích và có tính khả thi để đạt được năng lực chuẩn đầu ra. EPAs cung cấp cho các nhà hoạch định chương trình đào tạo một công cụ để xác định kết quả mong đợi của học viên khi tốt nghiệp cũng như để giảng viên đánh giá một cách hiệu quả chất lượng giảng dạy nếu học viên đạt được mức năng lực liên quan vào đúng thời điểm.

Trong quá trình xây dựng chương trình y khoa dựa trên năng lực thay thế cho các chương trình đào tạo trước đây, chúng tôi đã thu được những kinh nghiệm bước đầu về xác định và hình thành các hoạt động chuyên môn độc lập cho sinh viên y khoa, đồng thời cũng nhận thức được những hạn chế và thách thức phải đối mặt khi phát triển EPAs trong bối cảnh hiện nay.

* Từ khóa: Hoạt động chuyên môn độc lập; Giáo dục y khoa dựa trên năng lực.

Determination and Establishment of Entrustable Professional Activities among Medical Students

Summary

Application of Entrustable Professional Activities (EPAs) into undergraduate medical training is a useful and feasible way to achieve outcome-standard competencies. EPAs have provided curriculum planners a tool to determine the expected outcomes of a trainee as well as for the trainers to effectively evaluate if the student is attaining the relevant competencies at the right time.

In the process of building a competency-based medical education curriculum as an alternative to previous training programs, we have gained initial experience in identifying and defining entrustable professional activities for undergraduate medical student. We have also been aware of the limitations and challenges faced when developing EPAs in the current setting.

* *Keywords: Entrustable Professional Activities (EPAs); Competency-based medical education.*

ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong hai thập kỷ qua, các cơ sở đào tạo y khoa trên toàn cầu trong đó có Việt Nam đã tham gia vào việc chuyển đổi chương trình đào tạo đại học và sau đại học từ đào tạo theo định hướng phát triển

sang đào tạo theo định hướng năng lực, tập trung vào kết quả đầu ra [1]. Sự thay đổi này nhằm nâng cao chất lượng chăm sóc y tế của đội ngũ cán bộ, nhân viên y tế đã được chứng minh một cách rõ ràng thông qua việc hình thành năng lực.

¹Bệnh viện Quân y 103, Học viện Quân y

Người phản hồi: Dương Quang Huy (huyduonghvqy@gmail.com)

Ngày nhận bài: 18/8/2021

Ngày bài báo được đăng: 23/8/2021

Tuy nhiên, việc chuyển đổi sang giáo dục dựa trên năng lực gặp không ít khó khăn, đặc biệt kết quả và năng lực đã xác định đôi khi bị giới hạn trong chương trình giảng dạy và sách vở thay vì được chứng minh bởi các hoạt động thực tế nghề nghiệp. Để giải quyết những thách thức và khó khăn đặt ra, một số giải pháp xây dựng chương trình giảng dạy đã được nghiên cứu và triển khai áp dụng [2].

Trong số các giải pháp này, việc sử dụng EPAs nổi lên như một chiến lược hàng đầu, đặc biệt trong giáo dục y khoa sau đại học, để đảm bảo rằng các học viên thể hiện thực sự được kỹ năng cần thiết, phù hợp trong suốt khóa học và khi hoàn thành khóa đào tạo của họ. Đây là một đơn vị thực hành chuyên môn cụ thể có thể được giao phó hoàn toàn cho một học viên, ngay khi người đó chứng minh được năng lực cần thiết để thực hành nghề mà không có sự giám sát [2]. EPAs đầu tiên được phát triển để vận dụng vào giáo dục y khoa sau đại học dựa trên năng lực và hiện nay đang được áp dụng rộng rãi hơn trong giáo dục ngành Y nói chung bao gồm cả giáo dục đại học. EPAs giúp tập trung nhiều chuyên ngành lâm sàng liên quan đến chương trình giảng dạy đại học để đào tạo “sinh viên tốt nghiệp đa năng”, thay vì cách tiếp cận khá phổ biến là đào tạo một “chuyên gia bước đầu” [3].

Mục đích của bài viết là: *Phân tích cơ sở lý luận cơ bản nhằm xác định và hình*

thành EPAs cho sinh viên y khoa và thảo luận về những hạn chế, thách thức khi phát triển EPAs trong chương trình đào tạo đại học.

NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

1. Khái niệm và một số đặc tính của EPAs

Khái niệm các hoạt động chuyên môn độc lập được giới thiệu vào năm 2005, có thể được định nghĩa là các hoạt động hoặc công việc chuyên môn cụ thể mà một sinh viên có thể được tin tưởng giao thực hiện khi không có sự giám sát hoặc giám sát ở các mức độ khác nhau [4].

Những yếu tố quan trọng của EPAs là mức độ giám sát/tin cậy khi thực hiện và có mốc thời gian cụ thể để đạt được.

+ Các mức giám sát trong EPAs gồm:
(1) Chỉ quan sát nhưng không được thực hiện, ngay cả với giám sát trực tiếp; (2) Được thực hiện với sự giám sát trực tiếp; (3) Thực hiện với sự giám sát gần; (4) Giám sát từ xa và chỉ cần kiểm tra kết quả chính; (5) Không cần giám sát và có thể giám sát người khác.

+ Các mức độ tin cậy của EPAs gồm:
(1) Không đạt được mục tiêu; (2) Cần hướng dẫn rất nhiều để đạt mục tiêu, chưa tin cậy; (3) Cần hướng dẫn mức độ vừa phải để đạt mục tiêu, có tiến bộ; (4) Có khả năng hoàn thành mục tiêu với rất ít hoặc không có hướng dẫn; (5) Tin cậy, có khả năng hướng dẫn/dạy người khác.

SỐ ĐẶC BIỆT CHUYÊN ĐỀ VỀ ĐÀO TẠO Y KHOA DỰA TRÊN NĂNG LỰC VÀ CHUẨN ĐẦU RA - 2021

Bảng 1: Mức độ tin cậy và giám sát của EPAs.

Mức độ	Mức độ tin cậy	Mức độ giám sát
1	Chưa tin cậy	Chỉ quan sát, chưa được thực hiện
2	Chưa tin cậy - có tiến bộ	Được thực hiện, có giám sát trực tiếp
3	Có tiến bộ	Được thực hiện, có giám sát gần
4	Tiến bộ - tin cậy	Chỉ cần kiểm tra kết quả chính, giám sát từ xa
5	Tin cậy	Không cần giám sát, có thể giám sát người khác

Một số đặc tính của EPAs:

- EPAs là đơn vị thực hành chuyên môn cụ thể (ví dụ: Khai thác bệnh sử của một bệnh nhân xuất huyết tiêu hóa không có biểu hiện sốc), trong khi năng lực mô tả khả năng của con người (ví dụ: kiến thức, thái độ chuyên nghiệp, kỹ năng giao tiếp).

- EPAs có thể thực thi trong một thời gian nhất định, có thể quan sát, đo lường được, giới hạn trong phạm vi chuyên môn và phù hợp với các quyết định ủy thác tập trung.

- EPAs chú trọng việc đánh giá học viên thống nhất, toàn diện, bao gồm nhiều kỹ năng và quan trọng hơn về sự tin tưởng học viên liên quan đến hoạt động nghề nghiệp.

Năng lực là một khái niệm khá trừu tượng, liên quan đến phẩm chất của con

người, khó đo lường và đánh giá trong khi phần lớn công việc trong lĩnh vực chăm sóc sức khỏe chỉ có thể được thực hiện bởi các nhiệm vụ hoặc trách nhiệm giao phó cho từng cá nhân, do đó năng lực cần phải được cụ thể hóa bằng EPAs. EPAs thường yêu cầu người hành nghề tích hợp nhiều năng lực từ một số lĩnh vực như kiến thức, kỹ năng cộng tác, giao tiếp và quản lý. Ngược lại, mỗi lĩnh vực năng lực phù hợp với nhiều hoạt động khác nhau. Do đó, khi xây dựng chương trình đào tạo y khoa dựa trên chuẩn đầu ra, các lĩnh vực năng lực cần được sơ đồ hoá kết hợp với EPAs trong một ma trận 2 chiều với câu hỏi cơ bản trong đầu: Liệu học viên này có kiến thức, kỹ năng và thái độ cần thiết để thực hiện nhiệm vụ được yêu cầu không và một học viên phải đạt được năng lực nào trước khi được tin tưởng để thực hiện EPAs?

Bảng 2 minh họa mối liên quan giữa năng lực và EPAs trong một ma trận 2 chiều, trong đó các năng lực hầu như luôn thể hiện ra bởi nhiều EPA và việc thực thi bất kỳ EPAs nào cũng đòi hỏi nhiều năng lực. Ví dụ: Một số EPA rộng và phức tạp, đòi hỏi năng lực trong các lĩnh vực khác nhau (EPA3), trong khi EPAs khác có thể tập trung hơn (EPA5). Ngược lại, một số năng lực có thể chung chung đến mức chúng là điều kiện tiên quyết cho nhiều EPA (năng lực 5), trong khi những năng lực khác cụ thể hơn và chỉ cần thiết cho một số ít EPA (năng lực 6).

SỐ ĐẶC BIỆT CHUYÊN ĐỀ VỀ ĐÀO TẠO Y KHOA DỰA TRÊN NĂNG LỰC VÀ CHUẨN ĐẦU RA - 2021

Bảng 2: Ma trận năng lực - EPAs.

	EPA1	EPA2	EPA3	EPA4	EPA5	EPA6
Năng lực 1	▪		▪	▪	▪	
Năng lực 2		▪	▪	▪		
Năng lực 3		▪	▪	▪		▪
Năng lực 4	▪	▪				
Năng lực 5	▪	▪	▪		▪	▪
Năng lực 6			▪			▪

Tầm quan trọng của ma trận nằm ở hướng dẫn đánh giá mà nó cung cấp cho cả học viên và giám sát viên. Các học viên biết những kỳ vọng giành được sự tin tưởng để hoàn thành một EPA cụ thể; người giám sát biết phải đánh giá những gì trước khi đưa ra quyết định ủy thác. Đối với mỗi lần kiểm tra, cần xác định nguồn dữ liệu thích hợp nhất để cung cấp các quyết định ủy thác và phản hồi cho học viên [5].

Lập bản đồ ma trận của một chương trình giáo dục đòi hỏi phải phân tích cẩn thận các hoạt động nghề nghiệp dự kiến. Lý tưởng nhất là một danh sách toàn diện EPAs là cốt lõi của nghề nghiệp, được thể hiện trong tất cả các hoạt động mà các chuyên gia dự kiến sẽ thực hiện. Bước tiếp theo, hoạt động này được lập bản đồ dựa trên khung năng lực hiện có. Các năng lực cần thể hiện để thực hiện phải được xác định và nên hướng dẫn cách đánh giá học viên để đưa ra các quyết định ủy thác. Ví dụ: Nếu EPA là "khai thác tiền sử", thì rõ ràng cả kiến thức y học và kỹ năng giao tiếp đều là

những năng lực cần có. Cả hai đều phải được đánh giá trước khi một học viên được tin tưởng giao EPA này mà không cần giám sát hay xác thực thông tin tiền sử thu thập [5].

Những lợi ích của việc xây dựng EPAs trong chương trình là: (1) Giúp giảng viên biết cần dạy gì, mức độ nào cho từng đối tượng, từng giai đoạn, từng chương trình; (2) Cung cấp các mốc, định hướng cho việc học tập của sinh viên; (3) Là công cụ hỗ trợ cho đánh giá năng lực và là mốc tham chiếu để đánh giá.

2. Xác định và hình thành EPAs

Để xác định và hình thành EPAs cho giáo dục y khoa, cần trả lời 4 câu hỏi cơ bản sau:

(i) Công việc cần làm là gì?

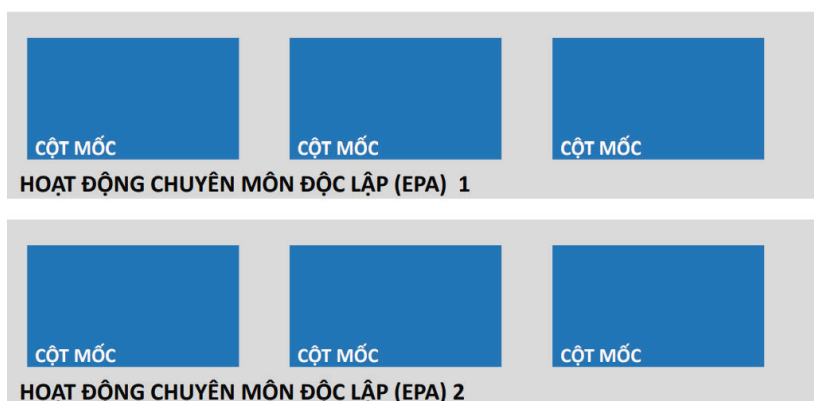
Đây là câu hỏi cơ bản để xác định EPAs. EPAs về mặt lý thuyết có thể nhỏ (đo và báo cáo huyết áp) hoặc lớn (quản lý một khu khám bệnh), nhưng luôn có tính chất chuyên nghiệp, không bao gồm các hoạt động như nghỉ trưa, dọn dẹp bàn làm việc...

SỐ ĐẶC BIỆT CHUYÊN ĐỀ VỀ ĐÀO TẠO Y KHOA DỰA TRÊN NĂNG LỰC VÀ CHUẨN ĐẦU RA - 2021

Đối với đào tạo đại học, để xây dựng EPAs, trước hết phải xác định danh mục các vấn đề lâm sàng (nhóm năng lực lâm sàng cơ bản mà sinh viên cần đạt khi tốt nghiệp). Trên cơ sở từng vấn đề lâm sàng sẽ xây dựng bảng tham chiếu tương ứng cho từng nhóm mặt bệnh và ở từng mốc thời gian khác nhau trong chương trình (theo học kỳ hoặc theo năm học). Sau khi có bảng tham chiếu các vấn đề lâm sàng sẽ tiến hành xây dựng bảng mô tả chi tiết từng vấn đề và bảng tổng hợp liên kết các mặt bệnh cụ thể với các yêu cầu và mức độ cần đạt [2, 5].

(ii) Học viên phải đạt được những điều gì trước khi chúng ta có thể tin tưởng họ thực hiện công việc?

Mục tiêu cuối cùng của đào tạo theo EPAs là học viên phải thực hiện được công việc chuyên môn một cách độc lập, không cần giám sát. Muốn vậy, các mức năng lực cần thiết để đưa ra quyết định ủy thác phải được xác định, hay nói cách khác chúng ta phải xác định các mốc năng lực (milestones) cụ thể mà người học phải từng bước đạt được theo tiến trình thời gian trong quá trình học tập, hướng tới năng lực chuẩn đầu ra. Chương trình đào tạo lâm sàng cần tuân theo các bước phát triển năng lực của người học, đó là sự phát triển liên tục qua từng mốc năng lực cụ thể. Đồng thời, trong quá trình đào tạo cần đánh giá thường xuyên để cá nhân người học biết được mình “đang ở đâu” trên con đường đạt tới EPAs [1].

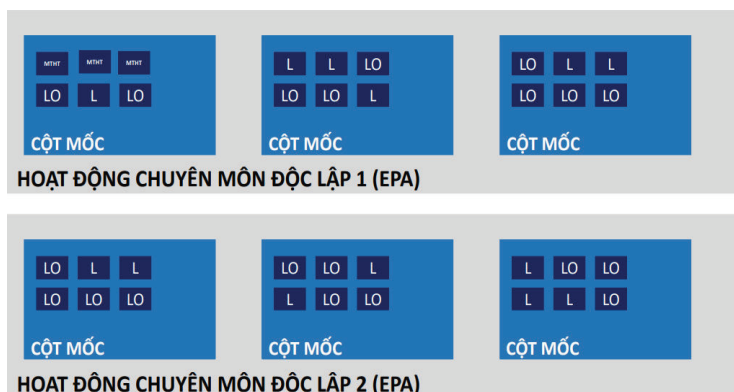
Hình 1: EPAs và các cột mốc năng lực.

(EPAs mô tả nhiệm vụ chuyên môn mà một sinh viên phải có khả năng thực hiện, còn cột mốc là khả năng của mỗi cá nhân trong quá trình phát triển liên tục)

(iii) Học viên cần được đào tạo/giảng dạy như thế nào để đạt EPA?

Khi xác định EPAs là trọng tâm chính của chương trình đào tạo thì chương trình của môn học và các bài học trong chương trình phải được xây dựng theo nguyên tắc của đào tạo dựa trên EPAs. Nghĩa là, nội dung, phương pháp, nguồn lực của chương trình đều được xác định dựa trên EPAs, hướng đến các mốc năng lực cần đạt. Mục tiêu của từng bài học cũng phải được xây dựng để từng bước đạt được các mốc năng lực đã xác định.

SỐ ĐẶC BIỆT CHUYÊN ĐỀ VỀ ĐÀO TẠO Y KHOA DỰA TRÊN NĂNG LỰC VÀ CHUẨN ĐẦU RA - 2021

Hình 2: EPAs, các cột mốc năng lực và mục tiêu học tập theo chuẩn đầu ra.

(iv) Làm thế nào để chúng tôi đánh giá mức độ sẵn sàng của học viên vượt qua ngưỡng ủy thác?

Để đạt được EPAs, đòi hỏi xây dựng hệ thống thi, kiểm tra bám sát quá trình phát triển năng lực và thúc đẩy phát triển năng lực của người học. Nội dung các bài thi, kiểm tra phải gắn với các tác vụ cụ thể (EPAs), ở các mức độ trong tiến trình hình thành năng lực kỳ vọng của từng người học. Khi xếp lịch thi, kiểm tra, cần chú trọng đánh giá quá trình hơn là đánh giá kết thúc, chú trọng bài thi, kiểm tra thường xuyên hơn là thi hết khoa, hết học kỳ, năm học. Lựa chọn phương pháp thi, kiểm tra phù hợp, đảm bảo đánh giá chính xác năng lực, đặc biệt là năng lực thực hành. Nên phối hợp nhiều phương pháp (mini-CeX, DOPS, CbDs, OSCE) khác nhau để đánh giá đầy đủ các năng lực của người học. Cần chú trọng công tác xử lý thông tin phản hồi sau đánh giá, xác định những hạn chế, khoảng trống để khắc phục, thúc đẩy tiến bộ.

Xây dựng ma trận từng loại năng lực với các mức đánh giá tương ứng (rubric) giúp công khai công cụ, phương pháp đánh giá với các tiêu chí cụ thể; giúp người học biết được cụ thể các mức tiêu chí của năng lực kỳ vọng, nhận ra các

điểm yếu, khoảng trống để xây dựng kế hoạch cải thiện, tiến bộ; giúp công khai, tin tưởng lẫn nhau giữa các bên trong quá trình đào tạo; giúp quá trình giảng dạy, học tập, tự học tập. Bộ môn cần nắm rõ các bước xây dựng rubric để đảm bảo các tiêu chí của từng năng lực được mô tả cụ thể, rõ ràng và lượng giá được [3].

Một ví dụ cụ thể cho việc hoàn thành một EPAs là trả lời các câu hỏi: Tôi có cần hỗ trợ học viên này không? Tôi có thể rời khỏi phòng/khu vực để quay lại sau không? Tôi có tin tưởng thông tin trong hồ sơ bệnh án là đầy đủ và chính xác khi tôi xem vào ngày mai không? Việc đánh giá được đóng khung trong bối cảnh giám sát có ý nghĩa khi được chuyển thành các quyết định ủy thác cho một mức độ giám sát cụ thể.

3. Những thách thức trong giáo dục y khoa trong triển khai EPAs

Việc phát triển và thực hiện EPAs trong môi trường đại học không phải không có những thách thức. Thuật ngữ “có thể ủy thác” trong các trường y đặt ra vấn đề pháp lý. Sinh viên, với tư cách là

các chuyên gia không được cấp phép, không thể thực hành chuyên môn một cách độc lập. Như vậy, mặc dù họ có thể đạt được mức độ đáng tin cậy trong thời gian đi học đối với một số hoạt động nhất định, nhưng họ không thể được giao thực hiện các hoạt động này nếu không có sự giám sát đầy đủ. Do đó, nên xem xét và sửa đổi các định nghĩa của mô hình Dreyfus về thu nhận kỹ năng để phản ánh sự đáng tin cậy hơn là sự giao phó [2, 3].

Một thách thức khác đối với việc sử dụng EPAs trong môi trường giáo dục đại học sử dụng các phương pháp dựa trên quy chuẩn truyền thống để xếp loại sinh viên là xu hướng mở rộng cách tiếp cận dựa trên tiêu chí đối với EPAs. Ví dụ: Nếu điểm vượt qua là 50% được đặt cho kỳ kiểm tra lâm sàng dành cho sinh viên, thì 50% EPAs nào có thể được bỏ qua một cách an toàn? Rõ ràng đây không phải là một phương pháp tin cậy để đánh giá trong khung EPAs. Vẫn còn nhiều việc phải làm trong lĩnh vực này để điều chỉnh hai cách tiếp cận [2, 3].

Cuối cùng, EPAs không phải là tất cả và duy nhất cho việc lập bản đồ chương trình học. Vẫn cần các hoạt động học tập có cấu trúc (ví dụ: Bài giảng, hướng dẫn...) và liên kết chúng với EPAs. Điều này đại diện cho một lượng lớn công việc cần được thực hiện bởi tất cả những người gắn với giảng dạy và học tập trong chương trình giảng dạy y khoa dựa trên năng lực hiện nay [5].

KẾT LUẬN

Hoạt động chuyên môn độc lập là một khái niệm mới xuất hiện được sử dụng trong giáo dục y khoa dựa trên năng lực. Đây là một đơn vị thực hành nghề nghiệp bao gồm nhiều thành phần năng lực có

thể được ủy thác cho một người học hoặc chuyên gia đủ năng lực.

Hoạt động chuyên môn độc lập được thiết lập trên cơ sở của từng năng lực, chuẩn đầu ra trong một ma trận 2 chiều và đạt được theo tiến trình thời gian khi học viên vượt qua các mốc năng lực. Xây dựng bài giảng, mục tiêu bài học và phương pháp giảng cũng được thiết kế hướng tới EPAs.

Nhưng thách thức về vấn đề pháp lý, ngưỡng đánh giá học viên vượt qua EPAs và sự phối hợp EPAs với hoạt động giảng dạy, học tập khác có thể sẽ được giải quyết trong tương lai khi nhà hoạch định chương trình đào tạo có nhiều kinh nghiệm hơn trong thực thi đào tạo theo EPAs với nhiều ưu điểm trong đào tạo y khoa dựa trên năng lực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Carraccio C., Burke A.E. Beyond competencies and milestones: Adding meaning through context, *Journal of Graduate Medical Education* 2010; 2:419-422.
2. Goh D.L.M., Samarasekera, D.D., Jacobs J.L. Implementing entrustable professional activities at Yong Loo Lin school of medicine Singapore undergraduate medical education program. *South East Asian Journal of Medical Education* 2015; 9(1).
3. Mulder H., Ten Cate O., Daalder R. et al. Building a competency-based workplace curriculum around entrustable professional activities: The case of physician assistant training. *Med Teach* 2010; 32(10): e453-e459.
4. Ten Cate O. Entrustability of professional activities and competency-based training. *Medical Education* 2005; 39:1176-1177.
5. Ten Cate O., Chen H.C., Hof A.G. et al. Curriculum development for the workplace using Entrustable Professional Activities (EPAs): AMEE Guide No. 99. *Med Teach* 2015.